דברים

א. בתחלת פרשתנו, עה"פ "אלה הדברים אשר דבר משה וגו' ודי זהב", מפרש רש"י: "ודי זהב — הוכיחן על העגל שעשו בשביל רוב זהב שהיו להם שנאמר[1] וכסף הרביתי להם[2] וזהב עשו לבעל".

והנה, אע"פ שכבר הקדים רש"י בתחלת פירושו לפסוק זה "שהן דברי תוכחות (ומנה כאן כל המקומות שהכעיסו וכו')" ובכ"ז חזר וכתב גבי "ודי זהב": "הוכיחן (על העגל)" — נראה שטעמו הוא מפני ש"די זהב" אינו נכלל בהמקומות המנויים בפסוק (כי משמע לי' לרש"י שאינו שם מקום), ובמילא לא ידענו עדיין שגם "די זהב" הו"ע של תוכחה. ולכן פי' רש"י על "די זהב" — "הוכיחן (אף שלא פירש כן בהמקומות — הקודמים) על העגל שעשו בשביל רוב זהב" — ובזה כוונתו (גם) להדגיש, שאין "די זהב" שם מקום שבזה מרמז להוכיחן, אלא שלשון זו עצמה מודיעה את ה' תוכחה על העגל: "הוכיחן על העגל כו' "[3]. וכפירושו על "ובין תופל ולבן" — "הוכיחן על הדברים שתפלו על המן שהוא לבן", כי גם תופל ולבן אינו שם מקום.

ומה שהכריחו לרש"י לפרש ש"די זהב" אינו שם מקום, י"ל בפשטות שזהו משום שלא מצינו בקרא מקום ששמו "די זהב"[4]; וגם זה הוא כמו (ובהמשך למה) ישכתב בנוגע ל"תופל ולבן" — "חזרנו על כל המקרא ולא מצינו מקום ששמו תופל ולבן, אלא כו' "[5].

---

1) הושע ב, י.

2) כ"ה בכת"י וברוב הדפוסים, אף ש־בכתוב: "הרביתי לה גו'" — הרי שגם מפרש"י זה מוכח הכלל שנת' במ"א (על פרש"י יתרו כ, ח) — דע"פ שיטת' דבא לפרש פשוטו של מקרא (גם לזה שאך זה עתה מתחיל בלימוד המקרא — בן חמש, כדבר חכמים במשנתם (אבות פ"ה מכ"ב — לגירסת אדה"ז)) — הרי כשמביא ראי' מקרא (ועאכו"כ ממחז"ל) — כותב הל' בפירושו — היינו ע"פ פשוטו (באם הראי' — מפשט הכתוב), אף שלי' הכתוב שונה — וכן בנדו"ד: לי' הכתוב "הרבתי לה", אבל רש"י כותב (כנ"ל כגירסת הכת"י וברובם ככולם דדפוסי רש"י*) "הרבתי להם" כפירוש ה־כתוב — ע"פ הכלל הנ"ל (עד שבא מעתיק ובחור־זעצער שרצה לתרץ רש"י מהמקשה עליו מל' הכתוב — ושיבש הכת"י והדפוסים "ותיקן" וכתב "לה").

*) משא"כ בדפוס ראשון ושני וא' מהכת"י שנמצא "לה".

3) בסגנון אחר: ע"פ הקדמת רש"י "ומנה כאן כל המקומות וכו'" מובן שפי' תיבות "במדבר בערבה וגו'" הבאות לאח"ז ה"ה המשך ל"הדברים (תוכחות) אשר דבר משה", ש"דבר (תוכחות — הוכיחן) . . . במדבר וגו'". משא"כ "בין תופל ולבן", וכן "ודי זהב", מכיון שאינם שם מקום, אינם באים בהמשך ל"דברי (תוכחות) משה" — לכן מוכרח רש"י לפרשם.

4) וראה רבינו בחיי כאן.

5) ואין רש"י צריך לכתוב ב"ודי זהב" שאינו שם מקום, כי מובן הוא מעצמו ע"י הקדמתו "הוכיחן כו' " — ואין צריך לכתוב ש"חזרנו על כל המקרא וכו' " כי כבר כתב כן בנוגע ל"בין תופל ולבן".

אבל צריך להבין:

למה לא יפרש שזהו שם מקום[6], ונקרא המקום "די זהב" ע"ש "העגל שעשו (שם) בשביל רוב זהב"? והרי מצינו כמה מקומות בתורה, שנקראו ע"ש הפעולות שנעשו בהם[7]. ואף שלא מצינו עוד פעם במקרא מקום ששמו "די זהב" — הרי כו"כ מקומות[8] נזכרו בתורה רק פעם אחת בלבד.

ואינו דומה ל"תופל ולבן" — כי בהם אין לומר שהמקום נקרא כן ע"ש שבו "תפלו על המן שהוא לבן" — כי בשם כזה (הנקרא ע"ש איזו פעולה) — צ"ל ניכר בהשם מענין הפעולה, או הדבר שבו נעשה הפעולה, או עכ"פ הדבר שהוא סיבת הפעולה שהיתה במקום זה; אבל בנידון ד"תופל ולבן" הרי זה שהמן הוא "לבן" הוא ענין צדדי בהמן ואינו ע"ד הנ"ל [ובתיבת "תופל" עצמה (שפירושה ש"תפלו") בלא תיבת "ולבן", אין מרומז שום חטא מיוחד, כי כל ה"חטאים של בנ"י במדבר היו זה ש"תפלו" על איזה ענין]. ולכן מסתבר שאין "תופל ולבן" שם מקום ע"ש ששם "תפלו" על המן (הנרמז בענין צדדי לגמרי —) שהוא לבן"[9].

אבל ב"די זהב" הרי מרומזת סיבת החטא (הפעולה), וכלשון רש"י "שעשו בשביל רוב זהב שהיו להם" — וא"כ הרי אפ"ל שג"ז נכלל בהמקומות ש־הכעיסו, כי המקום נקרא "די זהב" ע"ש רוב זהב כו'.

גם אינו מובן: תוכן פרש"י זה, כבר כתבו רש"י בפ' תשא[10] עה"פ "וישב משה אל ה' ויאמר וגו' ויעשו להם אלקי זהב" ופירש"י: "אלקי זהב — אתה הוא שגרמת להם שהשפעת להם זהב וכל חפצם, מה יעשו שלא יחטאו וכו'" — ואם כפרש"י כאן צריך להביא ראי' ע"ז (מהכתוב "וכסף הרביתי להם וזהב עשו לבעל") הו"ל לרש"י להביא הראי' בפ' תשא, שבה נאמר ענין זה בפעם הראשונה?

ב. והביאור בזה:

ההכרח של רש"י לפירושו בפ' תשא מובן הוא[11]: דלכאורה תמוה מאד הקדמת משה "חטא העם הזה חטאה גדולה ויעשו להם אלקי זהב" (כטעם) לבקשתו הבאה תיכף אח"כ "ועתה אם תשא חטאתם וגו'"? ה"ז סתירה לבקשת הסליחה! וע"כ[12] ב־הכרח לומר שבדבריו אלו מבאר טעם ונימוק המקטין את החטא; היינו, אף שא"א למעט ערכו של החטא עצמו, דהרי "חטא העם הזה חטאה גדולה", מקטין שייכות וקשר בנ"י להחטא — לסיבתו. וזהו שפירש"י שמשה התכוון בזה לומר ש"אתה הוא שגרמת להם

6) וכפי' הרשב"ם כאן. וראה ראב"ע, חזקוני, ועוד.

7) ראה נח יא, ט. וירא כא, לא. ויחי ג, יא. בשלח יז, ז. שלח יג, כד. ובכ"מ.

8) ראה בקונקורדנציא לשמות.

9) משא"כ אם הוא רק רמז בעלמא, יכול לרמוז גם בענין צדדי לגמרי. ואדרבה: מכיון ש"הזכירם (רק) ברמז מפני כבודן של ישראל", הרי מסתבר שאמר רמז הכי רחוק.

10) לב, לא.

11) כפי' בבאר מים חיים על פרש"י שם.

12) וגם: "ויעשו להם אלקים מיבעי לי' כמו זובח לאלקים יחרם, קום עשה לנו אלקים" (רא"ם עה"פ וכ"ה בשאר מפרשי רש"י).

וכו׳", ללמד זכות על ישראל, שאינם אשמים (כ״כ) בעשיית החטא [13].

עפ״ז מובן שישנו חילוק עיקרי (לפי פשוטו של מקרא [14]), בין תוכן הענין (של ריבוי הזהב) בפ׳ תשא ובין תוכנו בפרשתנו: בפ׳ תשא אמרו משה להקב״ה בכוונה ללמד זכות על ישראל ולהקטין סיבת חטאם, משא״כ בפרשתנו שאמרו לבנ״י והתכוון ל־ "הוכיחן" [15] — מדגיש גודל החטא.

ומעתה מובן שא״א לרש״י, המפרש פשוטו של מקרא, להביא בפ׳ תשא הכתוב "וכסף הרביתי להם וזהב עשו לבעל", כי בפסוק זה מודגש שהכסף וזהב שנתן הקב״ה — ולא נתינה סתם, כ״א "הרביתי להם" — מהם עצמם עשו דבר שהוא היפך רצונו של הקב״ה — הרי נקודה זו מבליטה את גודל החטא ביותר [16].

משא״כ בפרשתנו, כשבא משה להו־כיח את בנ״י, מתאים להביא פסוק זה.

ג. ע״פ הנ״ל מובן אשר אא״פ לפרש ש"די זהב" הוא שם מקום, שנקרא כן ע״ש ששם עשו את העגל "בשביל רוב זהב שהי׳ להם", היינו ע״ש סיבת החטא שחטאו שם; ע״פ הנ״ל הרי — הן לפי ההדגשה (בפר־שתנו) שהרוב זהב הו״ע של הוספה בחומר החטא, והן לפי המודגש בפ׳ תשא שהוא פרט המקטין את ערכו של החטא וסיבתו — ה"די זהב" הוא פרט צדדי באופנו של החטא, או גורם המסייע בהחטא, אבל לא עצם (סיבת) החטא. (שהרי הסיבה האמיתית היתה זו שאמר הכתוב [17] "וירא העם כי בושש משה וגו׳"). וא״כ לא מסתבר לומר שהמקום ייקרא

---

13) ומובן שבפשוטו של מקרא אין לומר כשיטת ריב״ב ביומא (פו, ב. תו־ספתא שם פ״ד הי״ד. ירושלמי סוף יומא) שמשה אמר "אנא חטא העם וגו׳" לפי ש"צריך לפרוט החטא" — כי פשטות ה־משך "ועתה אם תשא וגו׳" לא משמע כן*, דהרי אין פירוט החטא (ע״י אחר) טעם למחילת החטא (כ״א שבלא״ה א״א שימחול), ובמילא הי׳ צריך לומר, לכל לראש, דבר הנותן טעם שימחול, ואח״כ גם לפרט החטא, כדי שלא תהי׳ מניעה להמחילה.

14) משא״כ ע״ד ההלכה והדרוש — כדמוכח מזה שבברכות (לב, א) יומא (שם) וסנהדרין (קב, א) מבואר הלימוד זכות על התיבות "ודי זהב" שבפרשתנו. ובברכות מוסיף להלימוד זכות גם את הפסוק "וכסף הרביתי להם וזהב עשו לבעל". אבל מת־אים הוא עם הנת׳ לקמן סע״ד שע״ד הרמז וכו׳ מרומז גם בפרש״י כאן (תוכחה) הלימוד זכות הנ״ל (וראה חדא״ב מהרש״א בברכות שם).

15) וי״ל שגם מטעם זה כותב רש״י כאן עוה״פ "הוכיחן (על העגל)" — לרמז שאין זה לימוד זכות כבפ׳ תשא, כ״א תוכחה (אבל מובן שאין לומר שרק זה הוא הטעם להוספת תיבה זו).

---

*) אבל אין לומר שרש״י שולל פי׳ זה לפי שלא מצינו במקרא ש"צריך לפרוט החטא" — כי כו״כ ענינים בתורה יודעים מזה עצמו שכתוב שכן עשו בפועל.

16) ובנדו״ד הרי לא רק שיזעו בכל־לות שכל מה שיש לבנ״א, הי״ז ניתן מאת הקב״ה (וכמ״ש (חגי ב, ח) "לי הכסף ולי הזהב נאום ה׳ צבאות" —), כ״א באופן גלוי ניתן להם הכסף וזהב במדבר מהקב״ה, כמפורש (שמות ג, כב. בא יא, ב) שהקב״ה ציוה "ושאלה גו׳ כלי כסף וכלי זהב ושמ־לות וגו׳". וכן בפועל הי׳ "וה׳ נתן את חן העם וגו׳" (בא יב, לו). ואח״כ הי׳ ביזת הים (פרש״י בשלח טו, כב) ע״י שהקב״ה קרע להם את הים וכו׳.

17) תשא לב, א ואילך.

ע"ש פרט בכובד או קלות פשע ה־חוטא ולא ע"ש דבר שבהחטא עצמו (או הדבר שבו נעשה או עכ"פ סיבתו העיקרית).

ד. אבל עדיין אינו מוסבר לשון רש"י: ע"פ הנ"ל הו"ל לרש"י לכתוב "הוכיחן על העגל שעשו ב(רוב) הזהב (וכיו"ב) שהי' להם" — לשון המש־תמע שפיר שאותו רוב הזהב שהי' להם מהקב"ה, ממנו עשו את העגל — ולמה נקט רש"י "בשביל (רוב זהב וכו')", לשון המדגיש שה"די זהב" הי' כעין סיבת החטא (שהרי הוא כאומר: בשביל רוב הזהב עשו החטא), ובפרט שמבואר שבנדו"ד כוונתו להחמיר בהחטא ולא להיפך?

והביאור בזה (ע"פ חלק הרמז וה־"ינה של תורה" שבפרש"י): בפירושו על פסוק זה מקדים רש"י ואומר: "והזכירם (החטאים) ברמז מפני כבודן של ישראל"; וי"ל שכוונת רש"י היא, דכשם שמפני "כבודן של ישראל" העלים משה את החטאים מלהזכירם בפירוש — אע"פ שכוונתו להוכיחם עליהם — כן, ומטעם זה גופא, רמז משה בדבריו אלו גם על לימוד זכות להקטין חטאים אלו, כי גם זה הוא "כבודן של ישראל", אף שבעיקר הרי אדרבא, בא להוכיחן ולהודיעם חומר החטא.

ולכן כותב רש"י "בשביל רוב זהב" לרמז להלימוד זכות הנ"ל ש"אתה הוא שגרמת להם וכו' מה יעשו שלא יחטאו"[18].

ה. והנה כיון שבנדו"ד נזהר משה "בכבודן של ישראל" מובן שכמו בנוגע ל"ודי זהב", בהתוכחה גופא מרומז הלימוד זכות, עד"ז צ"ל גם בשאר התוכחות שבפסוק זה.

ומרומזים הם בלשון הכתוב או בלשון רש"י[19]: "במדבר" — "בשביל מה שהכעיסוהו במדבר שאמרו[20] מי יתן מותנו וגו'" — ולכאורה אינו מובן: למה רמז על זה ע"י תיבת "מדבר" שהוא שם כללי דכל המקו־מות, ולא ע"י שמו של המקום הפרטי שבו "הכעיסוהו" בטענתם הנ"ל[21] —

18) וראה במהרש"א שבהערה 14.

19) ועפ"ז יומתקו כמה דיוקים בכתוב ובפרש"י — כדלהלן בפנים.

20) בשלח טז, ג.

21) ע"ד הפשט י"ל: רש"י מקדים "ומ־נה כאן כל המקומות שהכעיסו לפני המקום בהן", ולכאו' ישנם עוד ענינים שהכעיסו בהם את הקב"ה ולא נמנו כאן (כמבואר בערכין (טו, א) המובא בפרש"י כאן וב־פרש"י שלח (יד, כב)) — לכן מקדים הכתוב "במדבר" לכלול בזה כל הנסיונות שהיו במדבר, והא דמפרט שאר הענינים כאן (עון בעל פעור, תפלו על המן, המרגלים, מח־לוקת קרח וחטא העגל), אף שגם הם היו במדבר, כי אין סיבת חטאים אלו מצד היותם במדבר, משא"כ החטאים האחרים. וי"ל שזוהי כוונת רש"י במ"ש "מי יתן מותנו וגו'", שהיא לא רק לרמז לסיום פסוק וענין זה, כ"א לרמז גם להחטאים שהיו אחרי* חטא זה, שנכללו במ"ש "ב־מדבר".

*) ובנוגע החטא במרה — "וילונו העם על משה לאמר מה נשתה וגו'" (בשלח טו, כד) — שהי' קודם לטענתם "מי יתן וגו'", מעיקרא לא קשה, כי רש"י מקדים "ומנה כאן כל המקומות שהכעיסו בהן לפני המקום" ובמרה הרי "וילונו העם על משה", משא"כ בשאר התלונות מפורש בהם בהמשך הפרשה שהתלונה היתה (גם) על הקב"ה.

היינו "מדבר סין אשר בין אילם ובין סיני", כמפורש בכתוב [22]?

אלא שבשם "מדבר" בא לרמז שיש ללמד זכות על טענתם "מי יתן וגו'": מכיון שהיו אז "במדבר" שהוא ה"מדבר הגדול והנורא נחש שרף ועקרב וצמאון אשר אין מים" [23], (וגם לפני פרשתנו מבואר שהמדבר הוא מקום של נחשים ועקרבים וכו' [24]), הרי מובן שזהו נסיון גדול מאד, ולכן אין להאשימם כ"כ על טענתם "מי יתן מותנו וגו'".

"בערבה" ובפרש"י "בשביל הערבה שחטאו בבעל פעור בשטים בערבות מואב". וצלה"ב: ערבות מואב הי' "מבית הישימות עד אבל השטים" [25] וא"כ הול"ל "בשטים" ולא "בערבה".

אלא שבזה מרומז לימוד זכות על בנ"י: "בערבה" (בית קמוצה, המשמשת במקום ה' הידיעה), וכאלו כתוב "בהערבה" (הידועה), כפרש"י "בערבות מואב". והנה בקריאת השם של מואב ועמון פירש"י *[25] "מואב — זו שלא היתה צנועה פירסמה שמאבי' הוא, אבל צעירה קראתו בלשון נקי', וקבלה שכר בימי משה שנאמר [26] בבני עמון אל תתגר בם כלל, ובמואב לא הזהיר אלא שלא ילחם בם [27] אבל לצערן התיר לו".

ולכאורה הרי מפורש בפרש"י [28]: "לשנאי; פוקד עון אבות על בנים — כשאוחזים מעשה אבותיהם בידיהם", וא"כ איך התיר לצער את בני מואב משום [29] עון האם שלא היתה צנועה? הרי שזה מכריח לומר שגם בימי משה היתה הנהגת בני מואב בהיפך הצניעות לגמרי.

וזוהי ההדגשה כאן בערבה, בערבות מואב — לימוד זכות בעון בעל פעור (שסיבתה [30] ובעיקרה הי' זה חטא של זנות [31]), מכיון שהיו במקום (בערבות מואב) של פריצות רבה בעון זה, ושבמילא גם הנסיון הוא גדול ביותר [32].

"מול סוף" — "על מה שהמרו בים סוף, בבואם לים סוף שאמרו [33] המבלי אין קברים במצרים, וכן בנסעם [34]

---

22) בשלח טז, א.
23) עקב ח, טו.
24) פרש"י בהעלותך י, לד.
25) מסעי (לג, מט).
*25) וירא יט, לז.
26) פרשתנו ב, יט.
27) שם, ט.
28) יתרו כ, ה. תשא לד, ז.

29) ואף שלכאו' י"ל שאין בזה עונש, כי מלכתחלה לא נאסר אלא כיבוש ארצם, אלא שלעמון נתן שכר שלא להתגר בם — אין זו דעת רש"י שמאריך ומפרט "ובמואב לא הזהיר אלא שלא ילחם בם אבל לצערו התיר לו".

30) פרש"י בלק כה, ב.

31) כדמוכח מפרש"י (שם כד, יד) שעצת בלעם היתה "אלקיהם של אלו שונא זמה כו' להכשילם בזמה", וכן מזה שנפסקה המגיפה ע"י מס"נ של פינחס בהענין ד"הבועל ארמית וכו'".

32) להעיר מהמדרש (במדב"ר פ"כ, כב. תנחומא בלק יז) "יש מעינות שמגדלין גבורים כו' ויש שטופין בזמה ומעין שטים של זנות הי' " — הרי שלא רק הנהגת בנ"א דשם היתה באופן כזה, אלא שגם המקום עצמו גורם לזנות, אלא שעפ"ז הול"ל כאן "בשטים" (שנקרא ע"ש שטות — וזנות),
אבל ל"ק לרש"י — שהוא ע"פ פשוטו של מקרא ומדגיש (בלק כה, א): "בשטים, כך שמה", ותו לא.

33) בשלח יד, יא.

34) בפשטות כוונת רש"י לזה שלא

מתוך הים שנאמר[35] וימרו על ים

רצו לנסוע משם (פרש"י בשלח טו, כב), ולא להמבואר בערכין, כי לא מצינו ענין זה בפשש"מ*. ומה שמציין לערכין הכוונה לכללות הדרש בהפסוק "וימרו וגו'", או כדלקמן. וראה פרש"י בשלח (יד, ל): "לא יאמרו ישראל כשם שאנו כו'" (ולא שאמרו כן בפועל).

ומה שפרש"י שקאי גם** על "בנסעם מתוך הים" (ובמילא מוכרח לפרש שאי רצונם לנסוע משם נחשב לחטא וכו') הוא: א) ממ"ש "מול סוף", שפירושו הפשוט "נגד ה(ים) סוף", ומכיון שלא פי' באיזה צד, הרי י"ל שהכוונה לכל צד***. ב) כיון שבפשוטו של מקרא היו (עכ"פ) ב' ענינים בים סוף להוכיח עליהם — מסתבר לומר ששניהם נרמזו בכתוב.

וכיון שאין כ"ז פשוט כ"כ — מביא רש"י: שנאמר וימרו (א) על ים (ב) בים סוף (ואין הכוונה כאן שמפרש קרא: איזה ים — ים סוף, כ"א שהמרו כמה**** פעמים) כדאיתא בערכין.

ועפ"ז יתורץ הא דרש"י מביא רש"י רק בפי' "מול סוף".

35) תהלים קו, ז.

---

*) ואף שבתהלים עה"פ "וימרו וגו'" מביא רש"י הדרשה דערכין, מ"מ: א) אם לזה כוונת רש"י גם בפרשתנו, הי' צריך לפרש (אבל י"ל שכיון שמציין רש"י כאן לתהלים — כלול בזה גם פירושו שם). ב) בתהלים מסיים רש"י בלשון "מצאתי", המורה שגם שם אין זה פשוטו של מקרא ממש (ובכלל צריך בירור אם דרכו של רש"י בפירושו על ני"ך הוא ע"פ כל הכללים שלו שבפירושו עה"ת).

**) ועיין ת"י ותיב"ע.

***) אף שבדוחק י"ל — שמכיון ש־דיבר ברמז, לא פירש לאיזה צד מתכוון (ומסתבר שמתכוין לדבר המפורש בתורה יותר).

****) וע"פ הנ"ל יומתק גם שינוי הל' בתהלים: ההמרה מבלי אין קברים גו' הייתה מפני שים (סתם) סתם דרכם. זה בים סוף" — ומובן הלימוד זכות: בבואם על שפת הים לא הי' שום אפשריות בדרך הטבע להנצל, כי מצד אחד היו המצריים ומצד השני הי' הים וכו', וכן בנסעם מן הים, שהיו עסוקים בביזת הים[36], דבר שהקב"ה עצמו רצה שיתעסקו בזה, ה"ז "אתה הוא שגרמת" — ומובן גודל חפצם ותשוקתם בזה.

"בין פארן" — "ועל מה שעשו במדבר פארן ע"י המרגלים" — ולכאו' הול"ל (בקיצור) "בחטא המרגלים" וכיו"ב. אלא כוונתו לדייק שהחטא הי' על ידי המרגלים — הם הסיתו ופיתו את בנ"י, ולולא המרגלים לא היו חוטאים בנ"י בעון זה.

"ובין תופל ולבן" — "שתפלו על המן שהוא לבן": מה שמדגיש כאן לובן המן (בה"יינה של תורה" שב־פרש"י) הוא, שמכיון שהמן הי' "לבן", חלק ומופשט מכל צבע — וע"ד פרש"י*** שמשה שימש כל ז' ימי המילואים בחלוק לבן, היינו שהו"ע של "פשיטות" שאי אפשר "למששו בידים"[37], הרי לא הי' להם בזה תענוג אמיתי*[37], ובמילא מובן ש־

---

36) ראה לעיל הערה 34.

*36) צו ח, כח.

37) ראה דרך מצותיך (מצות בנין מקדש ע' פו): המראה לבן אינו תופס מקום ואיננו נתפס כו' מציאות דבר ועכ"ז אינו נתפס כו'.

*37) ראה לקו"ש ח"ט ע' 21. ולהעיר מיומא (עד, סע"ב): "שאינו רואה ואוכל". ורש"י שם (ד"ה אינו): אכילת המן טועב טעם כל המינים ואינו רואה אלא מן.

שויסע בעל כרחם — הי' מפני הביזה שבים סוף.

פרט זה נותן מקום להתלונן על המן (אף שבפועל לא היתה טענתם על זה שהמן הי' לבן — שלכן אאפ"ל שזה שם המקום כנ"ל — מ"מ זה גורם לתנועה כללית של התנגדות כלפי המן).

"וחצרות" — "במחלקותו של ק־רח" [38]. ולכאורה הול"ל "במחלוקת קרח ועדתו"? אלא כוונתו לרמז גם בזה להנ"ל: המחלוקת היתה רק של קרח, ולא של בנ"י, אלא שקרח פיתה אותם [39], וכטענת משה [40] "האיש אחד יחטא ועל כל העדה תקצוף" (אף שלפועל פיתה את כולם [41]).

ו. והנה פ' דברים קוראים לעולם בשבת שלפני תשעה באב או בשבת ת"ב עצמו — וגם זה שייך לענין הנ"ל: כללות ענין "בין המצרים" הוא שהזמן עצמו [42] "מוכיח" את בנ"י, ומלמדנו פרש"י בראש ותחלת הפרשה שגם בה"תוכחה" נזהר הקב"ה בכבודן של ישראל, כי תכלית הכוונה בה־"תוכחה" תהירידה של הגלות היא בשביל העלי', לגדל "כבודן של ישראל", ולכן מובן שגם בעת הגלות (ה"תוכחה") גופא, ניכר "כבודן של ישראל" (כנ"ל בפרש"י).

אחד הענינים שמודגש בו "כבודן של ישראל" גם בעת הגלות גופא הוא מ"ש בתחלת מגילת איכה: "איכה ישבה בדד וגו'" — שיש בזה גם מדה טובה [43], והוא מ"ש [44] "עם לבדד ישכון ובגוים לא יתחשב", שבנ"י אינם מתערבים עם או"ה [45], וכמארז"ל [46] "השמן אינו מתערב אלא עומד, כך ישראל אינם מתערבים עם העכו"ם".

ומצד מעלה זו שב"איכה ישבה בדד", שאין בנ"י מתערבים עם האומות, נזכה שתתגלה "כבודן של ישראל" בגלוי, בבנין בית המקדש השלישי, שגם הוא נרמז בפסוק זה [47], שיבנה במהרה בימינו ובעגלא דידן.

(משיחת ש"פ דברים תשל"א)

---

38) ובנוגע לפי' השני — הרי מעיקרא הוא רק מה ש"הי' לכם ללמוד כו'". ומובן שאי"ז ענין חמור כ"כ.

39) ראה בארוכה לקו"ש חי"ג ע' 53 ואילך.

40) קרח טז, כב.

41) פרש"י שם, יט.

42) ראה תענית (כט, א): מגלגלין זכות ליום זכאי כו'.

43) ע"ד פרש"י בענין "והשימותי אני את הארץ — זו מדה טובה לישראל וכו'" (בחוקותי כו, לב).

44) בלק כג, ט.

45) ראה רשב"ם שם. ועוד.

46) שמו"ר פל"ו, א. וראה גם במדב"ר פי"ח, ג.

47) ראה בד"ה איכה תשל"א (קונטרס מאמרים ע' קיג) ע"פ רשימות הצ"צ לאיכה ע' 5, 13.